

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

י"ו ע"י ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ר מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

גליון מס' 1294

מסכת בבא מציעא י"א - י"ז • אהלות ט', ב' - ט', ז'

בס"ד, ל' אדר א' תשפ"ד

השבוע בגליון

- ◆ מכירת בכורה תמורת וויתור על חוב
- ◆ מתתיהו בן יוחנן - מי היה הכהן הגדול?
- ◆ מהי הדרך המקובלת לברך את הזולת?
- ◆ מה הם ראשי התיבות של המילה מכב"י?

- ◆ אברך הסמוך על שולחן חותנו
- ◆ כיצד חלה מכירת הבכורה ליעקב

- ◆ כיצד מקנים בני הקיבוצים את ה"מעשר עני" הנמצא ברשותם?
- ◆ חתן שסמוך על שולחן חותנו, מציאותיו לחתנו?
- ◆ בחור ישיבה, מציאתו לאביו

ניתן לקבל את הגליון בדוא"ל מידי שבוע חינם
להצטרפות: meorot@meorot.co.il

דבר העורך

שיבת דירקטוריון

חברי הדירקטוריון עמדו להתכנס. מזכירים אפופי הילת חשיבות התרצוצו בינות חדרי המשרדים בהם נערכו הפגישות המקדימות לפני הישיבה הגדולה. תזכירים, פתקים ומרשמים הוחלפו בין עשרות אנשים שהשקיעו את מיטב כשרונם כדי להתמקד בנושא שלמענו זומנו. בשעה הנקובה נפתח אולם הכינוסים. דלתות העץ הכבדות הוסטו לצדדים ושולחן מרהיב התגלה לעיני הנוכחים. הם היו מורגלים בכך. סביב סודרו כיסאות מהודרים בסדר מופתי, כיאה וכיאות להיטים שהתכבדו לשאת עליהם את המיטב שבמיטב. ספרי חשבונות כרוכים בקפידה הונחו מול הכסאות, משל היו ידיותיהם מכורכות העור אמורות לדפדף בהם. סמנכ"ל זריז השכיל לחלוף במסדרון מוקף בשבעה עוזרים קדחתניים וששה עשר קלסרים, מול עיניהם הבוחנות של חברי הדירקטוריון שהלכו לאיטם במסדרון המוביל אל חדר הישיבות. מזווית עינו הבחין בחדווה לאיד במנהל מחלקת התפעול הנסוג לאחור עם גדוד עוזריו. הם שכחו את הקלסרים. הישיבה נפתחה.

י"ר הישיבה קירב אל גופו את המקרופון הגדול שעל השולחן, בלא שים לב כי המקרופון הזעיר

דף יא/ב מתנות כהונה נתניה כתיבא בהו חליפין דרך מקח וממכר הוא

כיצד מקנים בני הקיבוצים את ה"מעשר עני" הנמצא ברשותם?

אדם יכול להקנות חפץ לרעהו בדרכים רבות, ביניהן ב"קניין סודר", המתבצע על ידי שהקונה מקנה למוכר חפץ כל שהוא, [כגון ממחטת בד כמקובל בימינו], ועל ידי כך נוצרת גמירות דעת והסכמה בין הצדדים לביצוע העסקה (ע"י שו"ע חו"מ סי' קצ"ה ס"א ובגליונו למסכת קידושין דף יג שם מבואר בהרחבה "קניין סודר" ודרכי פעולתו). כפי שאדם רשאי להגביה חפץ עבור חברו, כך גם רשאי הוא להקנות סודר למוכר ועל ידי כך לקנות את החפץ עבור רעהו (שם ס"ג).

בסוגיינו מבואר, כי אין להשתמש בקניין סודר כדי להעביר מתנות כהונה מרשות בעליהן לרשות הכהן, אלא יש להקנותן לכהן בקניינים אחרים, כגון, במשיכה בהגבהה וכדומה. זאת, משום שקניין סודר יוצר רושם של מסחר בפירות התרומה, כאילו בעל התרומה מוכר אותה לכהן, והרי התורה מצווה על בעל השדה לתת את התרומה לכהן במתנה ולא לעשות בה מסחר כל שהוא.

איסור זה, מציב בעיה בפני בעלי השדות הגדולים, המתקשים עקב כך, להקנות את התרומות והמעשרות של שדותיהם [בימינו, מעשר ראשון ומעשר עני] בקניין הגבהה או במשיכה, מאחר שכמות הפירות הענקית המופרשת אינה ניתנת להרמה ואילו היו רשאים להקנות את הפירות על ידי קניין סודר, היה הדבר מקל עליהם [יש לציין, שניתן להקנות את המעשרות באופנים נוספים, אך פעמים רבות שאין בעלי המעשרות בקיאים בהלכות הקניינים, ולכך קניין סודר מהווה פתרון עקב פשטותו].

רבים מן הפוסקים בדורות האחרונים דנים אודות התרומות והמעשרות המרובים של הקיבוצים והיישובים החקלאיים שמייצרים כמויות ענק של תוצרת חקלאית, וכתב הגרי"מ טיקוצינסקי זצ"ל (ארץ ישראל, ח"ב סי' ו' סעי' ח'), כי ניתן להקנות את הפירות על ידי קניין סודר, למרות דברי גמרתנו שאין לעשות כן. הא כיצד? הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל (שו"ת מנחת שלמה ח"א סי' ס"ב ס"ק ט"ו) כותב, כי יתכן לבאר זאת באופן הבא: כאמור לעיל, סיבת האיסור להעביר את הפירות לרשות הכהן על ידי קניין סודר, נובעת משום שעל ידי כך נראה כאילו בעל התרומה מוכר אותה לכהן. אולם, בימינו, אין משתמשים בקניין זה לצורך מכירת חפצים, כי אם כמעשה הוכחה לגמירות דעת, כגון, בקניין "תנאים", שהצדדים לו עושים קניין סודר

צעילוי נשמת

הר"ר יוסף נתן נטע הפטקה ז"ל
ב"ר ישראל צבי ז"ל נלב"ע כ"ט אדר תשע"ב
ומרת דבורה רחל הפטקה ע"ה
בת הרב דוד יהודה בנט זצ"ל נלב"ע ו' אייר תשס"א
תנצב"ה

הונצחו ע"י המשפחה שיחי

צעילוי נשמת

מרת חוה לאה זיטמן ז"ל
ב"ר שאול חיים ז"ל
נלב"ע כ"ט אדר תשמ"ב
תנצב"ה

הונצחה ע"י שלמה זיטמן שיחי

צעילוי נשמת

הר"ר שמואל זיינביל פרושינובסקי ז"ל
ב"ר דוד ז"ל נלב"ע ח' באדר תשמ"ב
וזוגתו מרת חיה ציפורה ע"ה
ב"ר יצחק ז"ל נלב"ע ל' באדר א' תשכ"ה
תנצב"ה

הונצחו ע"י משפ' פרי - ניו ג'רסי ומשפ' רשף - גבעתיים

לעילוי נשמת איש רב פעלים רודף צדקה וצדק

מתתיהו נימקובסקי ז"ל בן הרב יצחק ומרת יפה ז"ל

נלב"ע ב' אדר ב' תשפ"ב תנצב"ה

הונצחו ע"י בני המשפחה שיחי

נר ה' נשמת אדם

כדי לחזק את התחייבותם זה לזה [וכלשון הגמרא וההלכה "סיטמתא"], לפיכך, ייתכן שרשאים בעלי מטעים גדולים, להעביר את הפירות לרשות העניים על ידי קניין זה, משום שבימינו אין הדבר נראה כמכירה. למעשה, הניח בעל המנחת שלמה דין סבוך זה בצריך עיון.

כאן המקום לציין, כי העצה הראויה היא, להקנות את התרומות והמעשרות ב"קניין אגב", היינו: שבעל השדה יקנה פיסת קרקע לעני או ללוי, ואגב הקרקע יקנה לו את המעשרות, כפי שעולה מדברי סוגיינתנו (ועי' רמב"ם הל' מע"ש פ' י"א הל' י"א ועיי"ש בדרך אמונה ס"ק ס"ד).

דף יב/ב גדול וסמוך על שולחן אביו

חתן שסמוך על שולחן חותנו, מציאותיו לחותנו?

בסוגיינתנו מובאת דעת רבי יוחנן החולק על שמואל וסובר, כי לא זו בלבד שמציאותיו של בן קטן שייכים לאביו, אלא גם בן גדול הסמוך על שולחן אביו אינו רשאי לשמור לעצמו חפצים שנמצאו על ידו, ועליו להעבירם לידי אביו, משום תקנת חז"ל שחששו, כי אם הבן לא ינהג כן, יפסיק אביו לזוננו ולפרנסו. הסמ"ע (ח"מ סי' ר"ע סק"ב) מוסיף ומבאר, "שכך היה נראה ישר לחכמים, לשלם הטוב לעושה עמו טוב, שמזין אותו אף על פי שאינו חייב לפרנסו" בגיל מבוגר (עי' יו"ד סי' רנ"א סעי' ג' ש"ך סק"ד). בתקנתם זו לא הפקיעו חז"ל מהבן את זכות קניין המציאה, אלא תקנו, שלאחר שזכה בה לעצמו, יעבירה לידי אביו (ועי' פתחי חושן אבידה פ"ט ס"ק ס"ח).

בחור ישיבה, מציאתו לאביו? הפוסקים דנים, האם מציאתו של בן גדול, שמתגורר בפנימיה בישיבה ואינו סועד בבית הוריו כי אם פעמים ספורות במהלך שנת הלימודים, שייכת לו או לאביו. לכאורה, בן זה אינו נחשב כמי שסמוך על שולחן אביו, שהרי אינו שוהה בבית הוריו אלא זמן מועט במשך השנה. אולם, הפוסקים הכריעו, כי דינו כבן הסמוך על שולחן אביו. זאת, מאחר שהוריו מממנים את כל צרכיו מכספם הפרטי, והגדרת חז"ל "סמוך על שולחן אביו" אינה צריכה לבוא לידי ביטוי מעשי, שהבן יסעד בכל יום בבית הוריו, ודי בכך שהם דואגים לכל מחסורו כדי שיכלל בהגדרה זו (פרי השדה ח"ב סי' י"ג, וישב משה ח"א סי' נ"א, פרדס שמחה שם, ו).

אברך הסמוך על שולחן חותנו: עם זאת, בן נשוי הסמוך על שולחן אביו או על שולחן חותנו, **שהתחייבו לזון** את הזוג הצעיר במשך תקופה מסויימת, אינו צריך להעביר את מציאותיו לאביו או לחותנו, שהרי אין בידם לבטל את ההתחייבות לזון את הזוג, ואין חשש שיפסיקו לזוננו אם לא יעביר לידיהם את מציאותיו (ט"ז ח"מ שם ועי' שו"ת מהרש"ם ח"ד סי' צ"ב שד"ר תלוי במח' ראשונים). ואכן, כתב בעל הערוך השולחן כי כאשר האב או החותן ממשיכים לזון את הזוג הצעיר **בתום** תקופת ההתחייבות, אזי על האברך וזוגתו להעביר את מציאותיהם לזה שהם סמוכים על שולחן. אמנם, יש לציין, כי יש הסוברים, שתקנת חז"ל לא נתקנה על בנים שנישאו, וגם אם הם סמוכים על שולחן אביהם, אינם צריכים להעביר לידי אביהם את מציאותיהם (מנחת העומר סי' פ"ג, ועי' חקרי לב חו"מ ח"ב סי' מ"ז שהסתפק בזה).

דף טז/א מה שתעלה מצודתי היום

כיצד חלה מכירת הבכורה ליעקב

בסוגיינתנו מבואר, שאין אדם יכול למכור "דבר שלא בא לעולם" [מאחר שלצורך קניין דרושה גמירות דעת של המוכר ושל הקונה, וחז"ל אמדו בדעתו של אדם, שהסכמתו לקניית חפץ שלא בא לעולם אינה מושלמת, שהרי החפץ אינו קיים עדיין]. אולם, אם **ביום המכירה** המוכר זקוק למעות באופן נואש לצורכי מחייתו, (עי' ברא"ש בסוגיינתנו בשם רב האי גאון וברמב"ם הל' מכירה פ' כ"ב הל' ו' ובסמ"ע שו"ע סי' ר"א סק"ו), תקנו חז"ל שהוא יכול למכור "דבר שלא בא לעולם". לפיכך, אם עני מרוד שעוסק בדייק וזקוק למעות לצורכי מחייתו, מכר מראש את הדגים שיעלו בחכתו במהלך היום, מכירתם חלה, למרות שהדגים עדיין אינם ברשותו בשעת המכירה.

ידועה ומפורסמת היא השאלה, כיצד חלה מכירת הבכורה על ידי עשו ליעקב. שהרי, משמעות הבכורה היא לענייני ירושה ולעבודה בבית המקדש, ומאחר שיצחק אבינו חי בשעת המכירה, וגם בית המקדש לא היה קיים, עדיין לא היה לקניין על מה לחול ומכירת הבכורה כמוה כמכירת "דבר שלא בא לעולם".

אולם, האור החיים הקדוש מיישב קושיה זו על פי דברי סוגיינתנו. שהרי, עשו מכר את בכורתו תמורת "לחם ונזיד עדשים" שהיה זקוק להם ביותר, כדבריו (בראשית כה/לב): "הנה אנכי הולך למות", ולפיכך, חלה מכירת הבכורה כאמור לעיל. האור החיים מוסיף וכותב, כי כך גם משתמע מדברי יעקב אבינו, שאמר לעשו (שם, לא) "מכרה כיום את בכורתך". כלומר, מכור לי את הבכורה תמורת הלחם והנזיד, והמכירה תחול משום **שהיום** אתה זקוק למאכלים אלו לצורך מחייתך...

מכירת בכורה תמורת ויתור על חוב: בהקשר לכך, מעניין לציין, כי באחת מן הישיבות לבעלי תשובה בבני ברק, בעת מסירת שיעור עיוני בנושא "מכירת דבר שלא בא לעולם", קם אחד

שהוצמד בקפידה אל דש מקטורנו נתלש ממקומו ומקפץ בחדווה לאורך עניבתו הבהירה. בערבו של יום אחד הטכנאים ישלם על כך במשרתו. למראה מבט זועף אחד של היו"ר, התפנה החדר מכל מי שלא הוכן עבורו כסא והישיבה החלה.

היו"ר הבהיר באופן שאינו משתמע לשתי פנים, כי הפגישה תארך שעות רבות ובמהלכה יזומנו בעלי מקצוע שונים להשמיע את חוות דעתם המלומדת לגבי הנושא העומד על הפרק. עם זאת, הוא הדגיש, אין הנוכחים צריכים לחשוף בפני בעלי המקצוע את הנושא בכללותו, אלא יתמקדו וישאלו ככל הנוגע לענייניו של בעל המקצוע בלבד.

לחיצת זרת יו"רית על מתג שקוף הפעילה מצגת שנחשפה בעת שנשמע זמזומם החרישי של היולנות המוסטים. על הקיר הוצגו חיצים בעוביים שונים, משתרגים מנקודות שונות של הגלובוס אל נקודות אחרות.

חברת תעופה. **בתחנית** הגלובוס הבהבה שורה אדומה שסיכמה את מספר הקילומטרים שמטוסי החברה גומאים בכל שנה.

ראשון בעלי המקצוע שהוזמנו לחוות את דעתם בפני המתכנסים, היה מומחה למשקל תעופתי. הוא נשא דברים כלליים על חסכון בדלק במטוסי החברה. חסכון בדלק מביא לצמצום בצוותי המתדלקים. בלאי המנועים פוחת ואפשר לצמצם את צוותי הטכנאים. כתוצאה מצמצום כמויות הדלק שעל המטוס לשאת, אפשר להעמיס עליו נוסעים נוספים, ואם...

הנוכחים כבר הכירו מזווית זו או אחרת את הנושא, והמרצה הבא בתור היה אחראי המזון של חברת התעופה. הוא נשא בפניהם סקירה על כמויות המזון שנוסעי החברה צורכים לשנה. גגלות המזון המשמשות את הדיילים. צוות הטכנאים האחראי על ייצורן ותיקונן בעת הצורך. כלי רכב, נהגים ופועלים, הנושאים את העגלות על תוכנן ממטבחי החברה אל בטן המטוסים וחוזר חלילה. עלות רכישת המזון...

אם מרגל תעשייתי היה מצלח להתגנב אל החדר בשלב זה, הוא היה בטוח כי בישיבה זו עומדים לשנות את מערך התעופה של החברה באופן דרסטי. תוך כדי הישיבה הוא היה מדווח למפעיליו כי עדיין אין לו מושג מה מתרחש, אך הוא מוכן להתחייב בראשו כי מה שהיה - לא יהיה!

אחראי המזון פינה את מקומו לטובת... מגדל זיתים. חברי הדירקטוריון הכבירו בשאלות. באיזה שלב בחיי הזית הוא גם טעים וגם קטן. באיזה שלב בחיי הזית אפשר לשמור אותו גם ללא שמן רב. האם יש סיכוי לגדל זיתים בלי גרעינים. מה היה קורה...

לאחר שעתיים הובא נושא הדיון אל מרכז האולם. שני דיילים הדפו עגלת אוכל, עליה שלשה מגשים חד-פעמי, מן הסוג המוגש במטוסים. שני מגשים עמוסי אוכל מהביל ומגש נוסף, בפיתוח הצטנע זית אחד בודד.

השף הראשי של החברה התכבד להסביר לנוכחים, כי ההבדל בין שתי המנות הגדושות בא לידי ביטוי בכך שבאחת מהן הוגשו חמשה זיתים ובזולתה הוגשו ארבעה זיתים. המגש השלישי, עם הזית הבודד, נושא את הזית החמישי שהופרד מארבעת חבריו.

בלא שנשאל הסביר בחשיבות, כי לאחר קורס מיומנות וזריזות, עובד מסוגל להכניס כ-700 זיתים בשעה למגשי ארוחות ולסדרם כיאות.

זית אחד. **חברי** הדירקטוריון התרוממו ממקומותיהם, הרימו את המגשים, משל ידעו לאמוד את ההפרש בין משקלם, בחנו את הזית מכל צדדיו, עד שהוא נאכל בחטף בידי חמדן שלא עמד בפיתוי. **בסיום** שעות ארוכות של דיונים התבקשו אוסף רואי החשבון, עורכי הדין, לכלננים ועוד, להכריע

בשאלה החשובה: האם להפחית זית אחד מארוחתו של כל נוסע במטוסי החברה! **הם** החליטו שכן. **השמועה** מספרת כי באותה שנה חברת התעופה חסכה כסף רב! מאות אלפי זיתים, עם כל ההוצאות הנלוות אליהם. **זית** אחד שעושה כל כך הרבה.

★ ★ ★

שני לקחים עיקריים מפיק המעשה הזה. האחד, שכל זית שווה לא רק את מחירו הבסיסי, אלא יש לחשב גם את הסובב אותו, חישוב שנתי של דלק, משכורות, הוצאות וכו'. **זאת**, ועוד: כל זית לבדו אינו דורש ישיבת דירקטוריון, אך כל הזיתים יחד מצטרפים למשהוא גדול שאי אפשר להתעלם ממנו. **אם** אתה שבויו בעולם העסקים, זו ההזדמנות עבורך ללמוד דווקא מעולם העסקים כמה חשובה הצטרפותך למעגל לומדי הדף היומי. **נכון**, אתה רק "איש אחד". אך עליך לחשב את הסובבים אותך. בני משפחתך הקרובים והרחוקים, חבריך, ידידיך, מכריך, שותפיך לעבודה ולעסקים - מעגל רחב ולעיתים אף ענק. כל אלה יושפעו מכניסתך למעגל לומדי הדף היומי. זה בטוח. **נכון**, אתה רק "איש אחד". אבל חשבת לעצמך מה המשמעות של המוני "איש אחד" שמגיעים כל יום לבית הכנסת ולומדים תורה? האחדות הנפלאה של העם היהודי באה לידי ביטוי דווקא בכך שמעשים של כל איש ואיש מצטרפים יחד למשהוא אחד גדול ונשגב. **כ"איש אחד" בלב אחד**, הנך מוזמן להצטרף למעגל לומדי הדף היומי. מוקדני המוקד הארצי של מאורות הדף היומי ממתנינים לספר לך על שיעורי תורה המתקיימים באזור מגוריך בטל: 03-5775333

הנוכחים וסיפר, כי אחיו הבכור היה חייב לו סכום כסף נכבד, ולאחר שנוכח לדעת, כי אין ביזו לפרוע את החוב, סיכמו האחים ביניהם כי האח הקטן ימחל על החוב, ובתמורה לכך מועברת אליו הבכורה מהאח הגדול. "מזה שנתיים ימים אנו חיים מתוך ידיעה, כי אני, האח הקטן, נושא את זכויות הבכורה" אמר, "ורציתי לדעת, אם יש תוקף לסיכום בינינו".

הגאון הרב זילברשטיין שליט"א השיב לו, כי מכירה זו כלל לא חלה, שהרי האחים לא עשו כל קניין להעברת הבכורה. ואף אם הם היו עושים קניין לא היה בכך כדי להועיל, כמבואר בסוגייתנו, שחז"ל תקנו, שמכירת "דבר שלא בא לעולם" תועיל רק כאשר תמורת המכירה מיועדת לצרכיו המידיים של המוכר, אך מחילה על חוב אינה נחשבת כצורך מחייה דחוף.

דף יח/א שני יוסף בן שמעון

מתתיהו בן יוחנן - מי היה הכהן הגדול?

מבואר בסוגייתנו, כי כאשר שני אנשים גרים בעיר אחת, ושמותיהם ושמות אבותיהם זהים, כגון, ששניהם קרויים יוסף בן שמעון, אין למסור לידי אחד מהם שטר שנמצא וחתום עליו "יוסף בן שמעון", בלא לברר תחילה מי מביניהם הוא זה החתום עליו.

מהי הדרך המקובלת לברך את הזולת? בנידון זה כתב הרשב"א (ש"ת תולדות אדם סי' שנ"ב), כי לעיתים ניתן לברר מי הוא בעל השטר, כגון: אם הוא נכתב בנוסח: "יוסף בן שמעון נר"ו" [נטריה רחמנא ופרקיה - ישמרנה ה' ויצילהו]. שהרי, אם אחד מן האבות הקרויים שמעון אינו בין החיים, ברור איפוא כי השטר נכתב על ידי יוסף שאביו שמעון עדיין חי, שהרי בירכו בשטר את האב שמעון באריכות ימים ושנים.

אולם, הבית יוסף (ח"מ סי' מ"ט) סבור, כי אין בכך כל הוכחה, משום שיתכן שהברכה אינה מתייחסת לשמעון האב, כי אם לבנו יוסף, ושני האנשים הקרויים יוסף חיים וקיימים. מדוע סבר הרשב"א שהברכה מתייחסת לאב, ואילו הבית יוסף אינו מקבל את דבריו? סברות מעניינות אנו מוצאים בעניין זה בפוסקים, כלהלן.

בעל התורה לשמה (סי' של"ז), מבאר את דעת הרשב"א שמקובל להצמיד את הברכה לשם המתברך, ואם כוונת כותב השטר היתה לברך את יוסף היה עליו לכתוב "יוסף נר"ו בן שמעון". הש"ך (ח"מ סי' מ"ט ס"ק ז) לעומתו, מטעים את דעת הבית יוסף, שהרי תוכן השטר אינו מתייחס כלל אל שמעון האב, ומסתבר שהברכה התייחסה ליוסף שתוכן השטר נוגע לו ולפעולותיו. להלכה, נחלקו הפוסקים בנידון זה (רמ"א שם ובדרכי משה ס"ק ח' שם, ש"ך שם).

הגאון רבי יוסף חיים זצ"ל (שם) מרבה לצטט פסוקים בהם תוארו של אדם מוצמד לשמו, לעומת פסוקים אחרים בהם תוארו נכתב שלא בצמוד לשמו. כגון, (שופטים ג/טו) "ויקם ה' להם מושיע את **אהוד** בן גרא בן הימיני איש **אטר יד ימינו**" כאשר ברור לכל שהאטר הוא אהוד ולא אביו או סבו. כן גם לשון הפסוק (מלכים א' יב/כג) "אמר אל **רחבעם** בן שלמה **מלך יהודה**", בו נכתב תוארו של

מאירים את מסכת בבא מציעא

הפייע מסכת בבא מציעא

לראשונה: מואר מוקד מפוסק טוק השק ללימוד

• בתוספת משניות בליקן הדף להשלמת לימוד הש"ס • בסוף הכרך טופף ביאור למשניות - 'מאורות המשנה' • להשלמת הלימוד ב'הלכה למעשה' צורף החיבור הנפלא 'מאורות ההלכה' הדגשות בתחילת ענין בתוספת

• נוסח הגמרא והנפישים טונה ונתוקן כמיטב המסורת של מהדורת הש"ס של 'ענין והדר' • הגמרא, הרש"י והתוספות מעוקרים ונפוסקים בדיוק ובשלימות • רקע מיוחד להקלת הקריאה ולמענת באבי עיניים

הגמרא המושלמת המחבבת את הש"ס על לומדיה

מוקד ישיר לגמרות "דף היומי": 02-804-3333

רחבעם שלא בצמוד לשמו, אלא לאחר שם אביו. מאידך, בפסוק (מלכים א' טו/א): "בשנת שמונה עשרה למלך ירבעם בן נבט", הצמיד הכתוב את התואר לנושאו, ולא נכתב "בשנת שמונה עשרה לירבעם בן נבט המלך".

נושא מעניין זה קשור גם לימים שבהם אנו אומרים "על הניסים" בתפילת שמונה עשרה ובברכת המזון. תפילה זו פותחת במילים "בימי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול, חשמונאי ובניו". עיון במשפט זה מעלה את השאלה מי שימש ככהן גדול, האם יוחנן האב, או שמא בנו מתתיהו? הוכחות וראיות שונות לכאן ולכאן, מובאות בספרים הרבים העוסקים בניידון (עי' מגילת תענית פרוש האשל דף נ"ט/א, מגילה יא/א, הרשב"ץ ח"ג סי' קל"ה רמב"ם הל מעשר פ"ט הל' א', דרך אמונה להגר"ח קניבסקי זצ"ל שם ועוד).
מה הם ראשי התיבות של המילה מכב"י? בהקשר לזה מעניין לציין את דברי הגאון רבי משה סופר זצ"ל (תורת משה פרשת מקץ ובהגהותיו על השו"ע אה"ע סי' קכ"ט) המבאר, כי פשר ראשי התיבות **מכב"י** שהיו חרותים על דגלם של החשמונאים, פירושם - מתתיהו כהן בן יוחנן. מפירוש זה משתמע לכאורה, כי מתתיהו הוא שהיה הכהן הגדול. לעומת זאת השל"ה (דף רנ"ט) כתב, כי מכב"י הוא ראשי תיבות **ברוך כבוד יי ממקומו, וכן מי כמוך באלים יי** (ע"ע "סדר הדורות" עמוד ע"ג).

פנינים

דף יא/ב חליפין

הראשון שקנה בחליפין

מי הראשון שהשתמש בקניין חליפין? לדעת הספורנו קנה יעקב את הבכורה בקניין חליפין. וזה לשונו (בראשית כה/לד): "ויעקב נתן לעשיו לחם ונזיד עדשים - לקנות בקניין חליפין בנזיד, או בכלי אשר בו הנזיד, על גבך שלף איש נעלו ונתן לרעהו".

דף יב/ב לא גדול גדול ממש

קא"ס עש"א, ג"ס עש"א - מי יודע?

סוגייתנו מביאה את דברי רבי יוחנן האומר שמשנתנו המתייחסת לגדול ולקטן, אינה מתכוונת לגדול בשנים ולקטן בשנים, אלא בן סמוך על שולחן אביו מכונה קטן, גם אם הוא גדול בשנים, ובן שאינו סמוך על שולחן אביו מכונה גדול, גם אם הוא קטן בשנים. בהקשר לכך סיפר רבה של ירושלים, הגאון רבי צבי פסח פרנק זצ"ל, מעשה מעניין.

כידוע, נדד הגאון **מווילנא** במשך תקופה ארוכה, מעיר לעיר ומקהילה לקהילה. תקופה זו בחייו מכונה "תקופת הגלות".

במהלך נדודיו נקלע הגאון לעיירה קטנה ושלווה בגרמניה. רב העיירה שם את עינו על האורח והבחין כי בן תורה הוא ואירחו בביתו. כאשר ישב הגאון בבית הרב, הוציא הרב חומש בראשית, הציגו לפני הגאון וסיפר, כי חומש זה ירושה הוא לו מאביו המנוח, שכיהן גם הוא כרבה של העיירה. "אבי המנוח", סיפר הרב, "כתב ראשי תיבות מעל פסוק מסויים, ולמרות מאמצי הרבים איני מצליח לפענחם זה שנים רבות. שמא יוכל מר לסייע לי?" פתח הרב את החומש והציג לפני הגאון את הפסוק (בראשית א/טו) "את המאור הגדל לממשלת היום ואת המאור הקטן", כאשר מעל המילים "המאור הגדול" כתב אביו בכתב ידו את ראשי התיבות **קא"ס עש"א**. ומעל המילים "המאור הקטן" הוא כתב את ראשי התיבות: **ג"ס עש"א**. "הראתי ראשי תיבות אלו לתלמידי חכמים רבים, שנונים ופקחים, והתעלומה נותרה בעינה", סיים הרב.

הגאון מווילנא השיבו על אתר "ברמיזות אלו אביך התכוון ליישב באופן נפלא את טענותיה של הלבנה. הגמרא במסכת חולין (ב/ס) מספרת, שהלבנה התלוננה לפני בורא העולם על כינויה בתורה בשם "המאור הקטן".

אביך התכוון להפיס את דעתה של הלבנה ולומר לה, כי המילים "גדול" ו"קטן" אינן באות לבטא את גודלם הפיזי של השמש ושל הירח, כי אם את מהותם, כפי שמבואר בסוגייתנו, שגם גדול בשנים הסמוך על שולחן אביו מכונה "קטן", וגם קטן בשנים שאינו סמוך על שולחן אביו מכונה "גדול". מעתה, גם הלבנה מכונה "המאור הקטן" משום שאינה מאירה מכוחה העצמי אלא מאור השמש המשתקף על פניה. ומאחר שהיא סמוכה על שולחן השמש, ניתן לכנותה "המאור הקטן", מבלי שהדבר יפגום במעלתה.

כעת עמד רבה של העיירה והביט בפנים מאירות בראשי התיבות שנתחווירו לו לאחר שנים רבות. ראשי התיבות **קא"ס עש"א** פירושו קטן אינו סמוך על שולחן אביו... ולכן נקראת השמש "המאור הגדול" עקב אורה העצמי, ולא מפני גודלה הפיזי, שהרי גם קטן שאינו סמוך על שולחן אביו נקרא גדול. ואילו **ג"ס עש"א** הם ראשי תיבות של "גדול סמוך על שולחן אביו", שאפילו אם הוא גדול, אם סמוך הוא על שולחן אביו נקרא קטן, כלבנה הסמוכה על שולחן החמה שאין לה אור עצמי, ולפיכך, נקראת "המאור הקטן" ולא בגלל ממדיה הקטנים ביחס לשמש.

ר' איד

תא

חזי!

התנא האלוקי רשב"י קורא לר:

רצוננו לראות את מלכנו:

הזוהר הקדוש משתמש בלשון 'תא חזי', כי בלימוד מוסרי הזוהר מתגלה האור וזוכים לחזות בנועם ה' עין בעין

כלל ישראל מתאחד עם יצירת המוכת החדשה מבית מאורות:

קטע יומי מהזוהר הקדוש עם ביאור ייחודי ותובנות מאורות לחיים

בתוספת משנה והלכה יומית

ותן בלבנו מסתוככים מדי יום בהיכלו של רשב"י הקי' וזוכים לחיים מאירים

רשב"י לכל: הצטרף עכשיו לאלפים שכבר מחוברים לאור

טעמו וראו ***3764** כי טוב ה' **3764**

מבצע השקה להצטרפים חדשים מנוי עד הבית בלבד **19.90**

